

N:o 69.

Af herr **V. L. Moll**, om ändring af 18 § i förordningen angående postsparbanken.

§ 18 af kongl. förordningen den 22 juni 1883 angående postsparbanken hade ursprungligen följande lydelse:

Mom. 1. De i postsparbanken inflytande medel, som icke erfordras för löpande utgifters bestridande, göras räntebärande genom insättning i riksbanken.

Mom. 2. För så stor del af influtna medel, som postsparbankens styrelse anser icke behöfva på sådant sätt hållas tillgängliga för att möta uppsägning af medel, hvilka i postsparbanken innestå, skola för postsparbankens räkning inköpas räntebärande obligationer, utfärdade af svenska staten eller Sveriges allmänna hypoteksbank.

Det visade sig emellertid inom kort, att de i ofvanstående stadganden fastställda gränserna, inom hvilka postsparbankens styrelse hade att placera bankens medel, voro för snävt uppdragna, och genom kongl. kungörelsen den 13 juli 1887 erhöll paragrafen följande förändrade lydelse:

Mom 1. De — — — riksbanken.

Mom. 2. För så stor del af dessa medel, som postsparbankens styrelse anser sig icke behöfva på sådant sätt hållas tillgänglig för att möta uppsägning af medel, hvilka i postsparbanken innestå, skola för postsparbankens räkning af styrelsen inköpas räntebärande obligationer, utfärdade af svenska staten eller af Sveriges allmänna hypoteksbank eller ock af kommun inom riket för lån, till hvars upptagande Kongl.

Maj:ts tillstånd blifvit meddeladt; dock med rätt för postsparbankens styrelse att intill högst en tredjedel af de postsparbankens medel, hvarom i detta moment är fråga, göra medlen fruktbarande äfven genom utlåning mot skuldebref till kommun inom riket, med iakttagande äfven i detta fall att tillåtelse till lånets upptagande blifvit kommunen af Kongl. Maj:t meddelad.

Sedan postsparbankens styrelse genom denna förändring erhållit rätt att, utom statens och allmänna hypoteksbankens obligationer köpa äfven kommunalobligationer samt att utlemna lån till kommuner, synes det icke för styrelsen hafva mött några svårigheter att finna placering för bankens medel. I detta afseende lärer det sålunda icke för närvarande vara något att anmärka mot paragrafens formulering, men i ett annat afseende har denna under de senaste åren visat sig otillfredsställande.

I sammanhang med förslaget att åt postsparbankens styrelse inrymma rätt att intill högst en tredjedel placera de bankens medel, hvarom i mom. 2 är fråga, i lån till kommuner, yttrade dåvarande chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet den 17 december 1886, att någon olägenhet icke torde kunna uppstå deraf, att en del af bankens tillgångar härigenom blefve för längre tid bunden, samt tillade: »Den öfvervägande delen af sparbanksens medel komme dock fortfarande att utgöras af lätt säljbara obligationer, och erfarenheten från utlandet har i öfrigt visat, att en postsparbanks tillgångar regelbundet växa utan någon betydligare återgång äfven vid starkare rubbningar af den ekonomiska ställningen.»

Denna erfarenhet från utlandet har icke bekräftats af den svenska postsparbankens verksamhet. Några svårare ekonomiska rubbningar i den mening, ofvannämnda yttrande sannolikt afsett, hafva visserligen ej under senare tider inträffat. Men de högre räntesatser, som varit gällande på den allmänna penningmarknaden sedan år 1898, hafva varit tillfyllest att framkalla en betydande återgång i de hos postsparbanken insatta medlen. Omfånget af denna återgång framgår af följande uppgifter ä hos banken nedannämnda dagar inestående belopp i jemna tusental:

31 december 1898	64,034,000	kronor
31 december 1899	59,934,000	»
31 december 1900	56,461,000	»
30 november 1901	52,847,000	

Då de postsparbankens tillgångar, för hvilka en fastare placering borde beredas, samtliga varit nedlagda dels i obligationer, dels i lån till kommuner, har bankens styrelse för mötande af penningutströmningen ur banken till sitt förfogande haft endast tvenne utvägar: försäljning af obligationer eller upptagande af lån.

Då den öfvervägande delen af i bankens portfölj befintliga obligationer blifvit inköpta under den föregående perioden af låga räntesatser och höga obligationskurser, kunde under den derpå följande perioden af höga räntesatser och låga obligationskurser försäljning af dessa obligationer icke ega rum utan afsevärd kursförlust för banken. Till undvikande af sådan förlust återstod för bankens styrelse ingenting annat än att beträda lånevägen, med det resultat att banken den 30 november 1901 häftade i skuld till riksgäldskontoret för 6,500,000 kronor och till riksbanken för 240,000 kronor.

Detta missförhållande ådagalägger otvetydigt, att bestämmelserna rörande placeringen af postsparbankens medel icke lemna rum för nödig elasticitet. Åtgärder för beredande af sådan torde vara så mycket angelägnare, som det med till visshet gränsande sannolikhet kan förutsägas, att penningutströmning ur banken i de flesta fall, om ej alltid, kommer att infalla på tider, som äro olämpliga för obligationsförsäljning.

För att skydda postsparbanken mot oundvikliga kursförluster å under dylika tider framtvingna obligationsförsäljningar lärer icke finnas mer än ett medel: ändring af § 18 derhän, att bankens styrelse berättigas utlåna någon del af bankens medel på viss tids exempelvis högst sex månaders uppsägning. Sådan utlåning torde icke böra ifrågakomma på annat sätt än:

antingen genom utlemnande af lån mot säkerhet af sådana obligationer, som postsparbankens styrelse eger rätt att för bankens räkning inköpa,

eller genom deposition hos bankinrättning, hvars bolagsordning blifvit af Kongl. Maj:t fastställd;

hvarvid i senare fallet den begränsning torde böra göras, att sådan deposition får ske endast hos bank, hvars grund- och reservfonder uppgå till ett sammanlagdt belopp af minst fem millioner kronor.

Det skulle visserligen kunna ifrågasättas, huruvida icke någon del af postsparbankens medel äfven kunde få placeras i lån mot säkerhet af prima fastighetsinteckningar, men med den erfarenhet,

som kan hemtas från hypoteksföreningarne, hvilka oaktadt den stora lokalkännedom, de hvar i sin ort förfoga öfver, tid efter annan nödgats inköpa hos dem belånade egendomar, torde denna utväg till placering af postsparbankens medel icke vara tillräddig. In-teckningar äro för öfrigt ej lämpliga för placering af medel, som böra vara lätt tillgängliga.

Då postsparbanken står under statens garanti, innebär ofvan-nämnda utvidgning af området för placering af bankens medel icke någon som helst risk för insättarne. Risken drabbar uteslutande staten, men blir gifvetvis ej större, när det gäller postsparbanks-medel, än när fråga är om andra allmänna fonder och kassor, hvilka i stor utsträckning placera medel i lån mot obligationer samt i bankdepositionsbevis.

Med den sammansättning postsparbanksstyrelsen eger, med en ledamot utsedd af bankofullmäktige och en af riksgäldsfullmäktige, torde plats ej finnas för tvifvel rörande styrelsens kompetens att handhafva en dylik utlåning.

Gifvet är, att en gräns bör sättas för styrelsens rätt att på antydda sätt placera bankens medel. Då, såsom ofvan synes, insättarnes behållning under de tre senaste åren nedgått med omkring elfva millioner eller med omkring en sjettedel, torde beloppet af ifråga-varande placeringar ej böra sättas lägre än till en sjettedel af de i mom. 2 ifrågavarande medel.

Då riksbanken ej numera lemna räntegodtgörelse i annat fall än åt firmor, som hafva vexeldiskontering i riksbanken och ej sjelfva drifva bankrörelse, torde i mom. 1 orden *göras räntebärande genom insättning* böra utbytas mot ordet *insättas*.

Med anledning af hvad jag sålunda haft äran anföra, tillåter jag mig vördsamt hemställa,

att Riksdagen för sin del ville besluta, att § 18 af kongl. förordningen angående postspar-banken måtte få följande förändrade lydelse:

Mom. 1. De i postsparbanken inflytande medel, som icke erfordras för löpande utgifters bestridande, insättas i riksbanken.

Mom. 2. För så stor del af dessa medel, som postsparbankens styrelse anser icke behöfva på sådant sätt hållas tillgänglig för att möta

uppsägning af medel, hvilka i postsparbanken innestå, skola för postsparbankens räkning af styresen inköpas räntebärande obligationer, utfärdade af svenska staten eller af Sveriges allmänna hypoteksbank eller ock af kommun inom riket för lån, till hvars upptagande Kongl. Maj:ts tillstånd blifvit meddeladt; dock med rätt för postsparbankens styrelse att göra de postsparbankens medel, hvarom i detta moment är fråga, fruktbärande, *dels* intill högst en tredjedel genom utlåning mot skuldebref till kommun inom riket, med iakttagande äfven i detta fall att tillåtelse till lånets upptagande blifvit kommunen af Kongl. Maj:t meddelad, *dels* intill högst en sjettedel antingen genom utlåning på högst sex månaders uppsägning mot skuldebref med säkerhet af sådana obligationer, som postsparbankens styrelse eger rätt att för bankens räkning inköpa, eller genom insättning på depositions- eller annan räkning hos bankinrättning, hvars bolagsordning blifvit af Kongl. Maj:t fastställd, samt hvars grund- och reservfonder uppgå till ett sammanlagdt belopp af minst fem millioner kronor.

För den händelse, att det utskott, till hvilket motionen kommer att remitteras, gillar motionens syfte, men finner de föreslagna förändringarne i ett eller annat afseende olämpliga, får jag vördsamt hemställa, att utskottet behagade vidtaga de jemkningar i förslaget, som kunna aktas nödiga.

Stockholm den 27 januari 1902.

Victor Moll.